

Met andere ogen

docentenhandleiding

Zo werken je ogen

Ziend - slechtziend - blind

Leven met een beperking

Hulpmiddelen

School

Spelen

Vraag het aan Buzzle

Werkstuk en spreekbeurt

Links

Deze docentenhandleiding kunt u downloaden van de website www.blindenslechtziend.nl

Inhoud

1.	Over dit project	3
2.	Doelgroep en vakken	3
3.	Pedagogisch/didactisch kader	3
4.	De website	4
	4.1 Inhoud	4
	4.2 Opbouw	5
5.	Inhoud werkstukwijzer	6
	5.1 Oplossing puzzel	7
	5.2 Suggesties voor het gebruik	7
	5.3 Jeugdliteratuur	17

Colofon

'Met andere ogen' is een uitgave van Bartiméus, Doorn in samenwerking met het landelijk platform onderwijs visueel gehandicapten (LPOGV).
Concept, ontwikkeling en productie: NIAM-TMS b.v., Den Haag.
Deze docentenhandleiding is een onderdeel van de website 'Met andere ogen' en de werkstukwijzer 'Kijken met andere ogen'.

© 2002, Bartiméus

1. Over dit project

Het project 'Met andere ogen' bestaat uit

- een website
- een werkstukwijzer 'Kijken met andere ogen'
- een docentenhandleiding

2. Doelgroep en vakken

Het project 'Met andere ogen' is gericht op leerlingen in de bovenbouw van het basisonderwijs en de basisvorming (vmbo en havo/vwo).

Het materiaal sluit goed aan bij de eindtermen voor:

basisonderwijs

- Techniek
- Gezond en redzaam gedrag
- Natuuronderwijs
- Nieuwe media

basisvorming

- Biologie (de mens)
- Natuur- en scheikunde (licht)
- Techniek (ontwerpen en maken van producten)
- Informatiekunde (toepassingen, maatschappelijke betekenis)

3. Pedagogisch/didactisch kader

Steeds meer slechtziende en blinde kinderen vinden hun eigen plekje binnen het reguliere onderwijs. Vaak worden ze begeleid door docenten van gespecialiseerde instellingen. In de meeste gevallen is er een prima samenwerking tussen de klassendocent in het basisonderwijs en de begeleider. Ook de integratie verloopt over het algemeen voorspoedig. Toch lopen nog steeds veel leerkrachten op tegen het onbegrip van zowel de goed- als de slechtzienden. Het is voor de goedziende namelijk vrij moeilijk zich voor te stellen wat de slechtziende medeleerling waarneemt. Omgekeerd is het de slechtziende bijna niet duidelijk te maken wat er met hem of haar mis is. Een slechtziende vindt namelijk zélf meestal niet, dat hij slechtziend is. Dat geldt zeker voor kinderen met een aangeboren oogafwijking. Zij weten niet beter, want ze hebben altijd zo gezien. Dat ligt anders voor degenen die op latere leeftijd problemen kregen met hun gezichtvermogen: zij hebben een referentie aan beelden. Ze gedragen zich anders dan andere slechtzienden doordat ze weten hoe het er in de ziende wereld aan toegaat.

De website www.blindenslechtziend.nl, de bijbehorende werkstukwijzer en deze handleiding zijn dan ook bedoeld om een deel van dit onbegrip bij de leerlingen weg te nemen. In dit hele project wordt de nadruk gelegd op het feit dat kinderen met een visuele beperking gewone kinderen zijn, net als ieder ander. Ondanks hun beperkte gezichtsvermogen zijn ze niet zielig en gaan ze gewoon naar school, willen ze spelen, lachen en sporten.

Op de website komt dit met name aan de orde in de items 'Leven met een visuele beperking' en 'School'. Dankzij de informatie en de vele filmfragmenten en foto's krijgen de leerlingen een goed beeld van het 'normale' leven van een visueel beperkt kind. De werkstukwijzer die als opstapje naar de website dient, legt ook de nadruk op dit 'gewone leven'. Daarnaast worden de leerlingen ertoe aangezet om enkele proefjes te doen, waardoor ziende kinderen zich leren in te leven in de wereld van slechtzienden.

Zowel de informatieve tekstblokjes in de werkstukwijzer als de informatie op de website sluiten aan de eindtermen voor basisonderwijs en basisvorming.

4. De website

4.1 Inhoud website

De website www.blindenslechtziend.nl bestaat uit informatieve items:

Zo werken je ogen

Hier wordt de werking van de ogen uitgelegd.

Ziend-Slechtziend-Blind

Wanneer is iemand slechtziend, en wanneer blind? Wat zijn de oorzaken? Hoe beleeft een slechtziende dat?

Leven met een beperking

Wat kan iemand met een visuele beperking wel en niet?

De nadruk ligt op de dingen die hij/zij nog wél kan.

Hulpmiddelen

Visueel gehandicapten kunnen beschikken over een groot assortiment aan hulpmiddelen. Met name de computer is tegenwoordig een belangrijk hulpmiddel, maar ook de blindengeleidehond, de leesloep en de blindenstok komen aan de orde.

School

Kinderen met een visuele beperking gaan steeds vaker naar het reguliere onderwijs. Daarnaast is er ook het speciale onderwijs, bedoeld voor kinderen die het ondanks de extra begeleiding niet redden op de basisschool of in het gewone voortgezet onderwijs.

Spellen

Bekende spelletjes als Monopoly en Scrabble kunnen toegankelijk worden gemaakt voor kinderen met een visuele beperking (door voelbare speelelementen, braille, geluid e.d.).

Vraag het aan Buzzle

Hier is een overzicht van de meest gestelde vragen met betrekking tot slechthoortheid en blindheid te vinden, verdeeld in vijf categorieën: Zintuigen – Thuis - Op straat – School - Sport & Spel.

Werkstuk en spreekbeurt

De leerlingen krijgen tips voor bruikbare boeken, websites en adressen aangereikt. Een goede opstap bij het voorbereiden van een spreekbeurt of werkstuk.

Links

Links naar relevante websites.

4.2 Opbouw website

Elk item wordt met een korte tekst ingeleid en uitgelegd. Bij elk item wordt nadere informatie gegeven door Buzzle, die vragen beantwoordt en weetjes vertelt.

De antwoorden op de vragen worden gegeven in tekst, foto, film of geluid. De weetjes zijn vooral interessant voor de leergierige leerling, die echt in het onderwerp geïnteresseerd is en daarom ook verder kijkt.

5. Inhoud werkstukwijzer

De werkstukwijzer is een opstapje naar de website en bestaat uit vijf onderdelen:

1. Informatieve tekstblokjes

- Kijken met andere ogen
- Slechtzind of blind
- Zo werken je ogen
- School
- Hulpmiddelen (met daarbij: Aanpassingen voor de computer)
- Spelletjes

2. Weetjes

3. Boekentips (voor een spreekbeurt of werkstuk)

4. Doe-opdrachten

- Ontdek je blinde vlek
- Pupil met lampje
- Hulpmiddelen maken
- Hoe scrollen blinden?
- Spelletjes aanpassen
- Simulatiebrilletje maken

5. Gerichte zoekopdrachten op de website (Buzzle-puzzel)

- De zoekopdrachten worden ingeleid met het tekstblokje 'Kijken op het web'.
- De zoekopdrachten sluiten aan bij de onderwerpen van de informatieblokjes.
- De antwoorden van het zoekresultaat worden ingevuld op de puzzel aan de achterkant.

5.1 Oplossing puzzel

De oplossingen van de zoekopdrachten zijn allemaal op de website te vinden. Dit zijn de antwoorden:

1. Louis Braille
2. vijf
3. zeven
4. wit
5. bescherming
6. donker

7. details
8. hol
9. ribbelstenen
10. netvlies
11. Golden Retriever

Van boven naar beneden is een woord te lezen, namelijk *bijziendheid*.

In de werkstukwijzer wordt hierbij een vraag gesteld: 'Is deze oplossing een visuele beperking?' Het antwoord op deze vraag is nee. Wanneer iemand bijziend of verziend is kan een bril dit probleem verhelpen. Slechtziend ben je als je minder dan 30% ziet en een bril niet of nauwelijks effect heeft op je gezichtsvermogen. Voor meer informatie zie 'Ziend-Slechtziend-Blind' op de website.

5.2 Suggesties voor het gebruik

Hoeveel lessen u aan dit project besteedt, is afhankelijk van de tijd die u voor dit project beschikbaar heeft. **In alle gevallen staat de informatie op de website centraal.** Ook als u niet over een computer met internetaansluiting op school beschikt, bevat de werkstukwijzer voldoende informatie een zinvolle les te geven. De bedoeling is wel dat de leerlingen alsnog de website bekijken. Dat kan bijvoorbeeld thuis zijn of in een openbare internetruimte (de bibliotheek, het wijkgebouw, etc.). U krijgt in deze docentenhandleiding een aantal suggesties aangereikt, sommige met en andere zonder gebruik van de computer. U kunt deze suggesties natuurlijk altijd combineren.

Alle items van de website vindt u terug in de werkstukwijzer, met uitzondering van 'Leven met een beperking'. Natuurlijk komt dit bij een klassengesprek wel aan de orde; wat kan iemand met een visuele beperking nog wel en wat niet (meer)?

Wij raden u aan de website vooraf te bekijken, zodat u over voldoende achtergrondinformatie beschikt voor uw lessen.

Houdt u tijdens u lessen rekening met het volgende:

- nog steeds zijn mensen geneigd de nadruk te leggen op blindheid, wanneer het gaat over ernstige oogproblemen, maar blindheid komt véél minder voor dan slechtziendheid. Vermeldt dit dan ook tijdens de les!
- Mensen met oogproblemen zetten we niet meer neer als gehandicapten, maar als mensen met een visuele beperking. Dat klinkt vriendelijker en normaler. Probeer u dit tijdens de les ook consequent te doen.

Lesopzet

Bij de behandeling in één lesuur beperkt u zich tot het lezen en bespreken van de informatieve blokjes van de werkstukwijzer. Bij elk van deze blokjes staat het figuurtje Buzzle met een zoekopdracht (Buzzle-puzzel). Wanneer u meerdere uren aan het project wilt besteden, kunt u de leerlingen ook praktisch aan het werk zetten. We geven u hiervoor een aantal lessuggesties.

Lessuggesties

Suggestie 1: klassikaal lezen en bespreken, zelfstandig zoeken op internet

Tijdsindicatie: 2 lessen, respectievelijk 50 en 30 minuten

Benodigdheden:

- de werkstukwijzer
- voor de leerlingen: toegang tot internet

1. Lezen en bespreken (50 minuten)

U leest samen met de leerlingen de informatieve tekstblokjes (werkstukwijzer: onderdeel 1) en de Weetjes (werkstukwijzer: onderdeel 2). Na het lezen van de Weetjes vraagt u of ze iemand kennen met een visuele beperking? Zijn er nog leuke weetjes of feitjes die met de rest van de klas gedeeld kunnen worden?

Zie ook de Weetjes op de website.

Neem de zoek- en doe-opdrachten met de leerlingen door.

2. Huiswerkopdracht

Verdeel de klas in groepjes van maximaal drie leerlingen. Elk groepje krijgt een aantal zoekopdrachten uit de werkstukwijzer mee naar huis. De groepjes kunnen onderling beslissen, hoe en waar ze de antwoorden op de website gaan zoeken. Dit kan bij een van de leerlingen thuis zijn, maar wijs ze ook op de toegang tot internet in bijvoorbeeld de bibliotheek. De leerlingen schrijven niet alleen de antwoorden op. Ze schrijven ook een kort verslagje van hun zoektocht (individueel).

3. Nabespreking (30 minuten)

U bespreekt klassikaal de zoektocht van de leerlingen op de website. Wat vonden ze van de website? Waren de antwoorden makkelijk te vinden? Hebben ze nog vragen? Eventueel kunnen enkele verslagjes worden voorgelezen in de klas.

Suggestie 2: klassikaal lezen en bespreken aan de hand van de werkstukwijzer en boeken

Tijdsindicatie: 1 lesuur van 50 minuten

Benodigdheden:

- de werkstukwijzer
- het boek 'Wat moet je weten over: Blind zijn', Peter White, Corona Harmelen, 1999 (vanaf 9 jaar)
- het boek 'De bril': zijn geschiedenis en functie, Sylvia Girard, Casterman, Doornik/Dronten 1991 (vanaf 11 jaar)

1. Lezen en bespreken (25 minuten)

De leerlingen lezen zelfstandig de informatieve tekstblokjes (werkstukwijzer: onderdeel 1). U bespreekt de inhoud klassikaal. U legt het accent op het gewone leven, dat mensen kunnen leiden ondanks hun visuele beperking. Sta vervolgens stil bij de boekentips (werkstukwijzer: onderdeel 3).

2. Klassengesprek (25 minuten)

De informatieve boeken die in de werkstukwijzer worden aangeraden, zijn 'Wat moet je weten over: Blind zijn' van Peter White en 'De bril: zijn geschiedenis en functie' van Sylvia Girard.

Naar aanleiding van het boek 'Wat moet je weten over: Blind zijn', kunt u wat over de bijzondere auteur Peter White vertellen. Deze man is journalist, schrijver, radio- en televisiemedewerker. Wat vinden de leerlingen hiervan? Hoe zou zijn werkdag er dan uit zien?

Laat de leerlingen bedenken hoe blinden en slechtzienenden een boek of krant kunnen lezen.

(In braille, een boek met grote letters, een boek op cassette, met een sterke loep, etc.)

Weten zij dat er speciale blindenbibliotheken zijn, die onder andere kranten in braille uitgeven?

Via het boek 'De bril: zijn geschiedenis en functie' van Sylvia Girard kunt u het onderwerp pesten aansnijden.

Misschien zijn er wel leerlingen in u klas die gepest worden met hun bril. Bespreek hoe stom dit is, je kan er helemaal niks aan doen als je ogen minder goed werken! Hoe zou een slechtzienend iemand zich voelen als hij of zij gepest wordt?

Maak het geheel wat levendiger door wat hulpmiddelen mee te nemen. Grote letterboeken en boeken op cassette bijvoorbeeld (ze zijn gewoon te leen in de bibliotheek). Vergeet niet de leerlingen te wijzen op de website,

www.blindenslechtziend.nl

Suggestie 3: klassikaal lezen en bespreken, werken in groepjes (met boeken).

Tijdsindicatie: 1 lesuur van 50 minuten

Benodigdheden:

- de werkstukwijzer
- het boek 'Wat moet je weten over: Blind zijn', Peter White, Corona Harmelen, 1999 (vanaf 9 jaar)
- het boek 'De bril': zijn geschiedenis en functie, Sylvia Girard, Casterman, Doornik/Dronten 1991 (vanaf 11 jaar)
- het boekje 'Slechtzienenden', J.M.G. Moonen, De Ruiters Houten, 1985, Informatiereeks 599
- het boekje 'Lenzen', F.J.M. Jacobs, De Ruiters, Gorinchem, Informatiereeks, deel 330
- het boekje 'Een hond geleidt een blinde', Netty Voermans-Willemse, De Ruiters Houten, 1994, Junior-informatie reeks N4, N75
- het boek 'Let eens op ogen', Ruth Thomson, De Ruiters, Gorinchem, 1992

1. Lezen en bespreken (25 minuten)

Door het klassikaal lezen en bespreken van de werkstukwijzer worden de leerlingen ingeleid in het onderwerp. Praat erover en leg het accent op het feit dat er boeken, een website, folders en instellingen zijn voor en over blinden en slechtzienden.

2. Werken in groepjes met boeken (25 minuten)

Verdeel de klas in zes groepjes. Elke groep gaat een boek behandelen. U kopieert daarvoor de teksten van de boeken. Elk groepje krijgt een twee zoekopdrachten bij het boek.

Na tien minuten rouleren de groepen. Zo heeft elke leerling de zoekopdrachten bij twee van de zes boeken gemaakt. Uiteraard bent u vrij uit de opdrachten een keuze te maken en de tijdsduur voor het uitvoeren van de opdrachten aan te passen aan het niveau van de leerlingen. Tip: let erop dat de leerlingen de tekst niet letterlijk uit de boeken overnemen maar hun eigen woorden gebruiken. Laat ze daarnaast bij elke opdracht formuleren, wat hun eigen mening, ideeën of oordeel hierover is.

3. Zoekopdrachten bij de boeken (10 minuten)

- Wat moet je weten over: Blind zijn, Peter White

Zoekopdracht 1: Wat is tastzin? Waarom is het zo belangrijk voor mensen die slecht zien?

Antwoord: Tastzin is het zintuig waarmee we voorwerpen voelen. Het is belangrijk omdat mensen die slecht zien met hun handen, hun tastzin, kijken. Ze kijken door te voelen. (Bladzijde 4, 5 en 31.)

Zoekopdracht 2: Wat kan je vertellen over Louis Braille? Wanneer leefde hij? Wat heeft hij gedaan en waarom? (zie bladzijde 26).

Antwoord: Louis Braille leefde van 1809 – 1852. Hij verloor op driejarige leeftijd zijn gezichtsvermogen door een ongeluk met een mes. Hij vond het braillesysteem uit toen hij vijftien was, maar omdat hij blind was en nog een kind, nam niemand hem serieus. Pas na zijn dood realiseerden de mensen zich hoe briljant zijn idee was. (Bladzijde 26.)

- De bril: zijn geschiedenis en functie, Sylvia Girard

Zoekopdracht 1: Hoe zag de eerste bril eruit? Waarom? Wanneer veranderde dit?

Antwoord: De eerste bril (uitgevonden rond 1280, in een periode die gekenmerkt wordt door grote intellectuele bedrijvigheid in Europa) werd op de neus geklemd of met linten aan de oren gebonden. Pas in de 18de eeuw zijn de veren uitgevonden. Daarnaast bestonden er ook geklonken brillen: de twee glazen werden met een eenvoudige nagel samengehouden. (Bladzijde 13, 14, 15.)

Zoekopdracht 2: Waar kunnen brillen allemaal van gemaakt worden?

Antwoord:

- Zeldzame en kostbare materialen (waaronder in de eerste plaats traditioneel toegepaste schildpad, hoorn en hout)
- Plastic
- Metalen; legeringen waaronder monel. Hierop wordt vaak goud aangebracht, dat lijkt net echt. (Bladzijde 22, 23.)

- Slechtzienden, J.M.G. Moonen

Zoekopdracht 1: Wat is de periferie?

Antwoord: het netvlies om de gele vlek. Dankzij de periferie kunnen we ook in de schemering zien. Maar met de periferie kun je nog meer: wanneer we naar een vogel kijken in een boom, zien we de vogel scherp met de gele vlek. De takken van de boom eromheen zien we met de rest van het netvlies, de periferie dus.

(Bladzijde 2, 3.)

Zoekopdracht 2: Waarom doen slechtziende kinderen soms langzamer over dingen op school?

Antwoord: Sommige vakken zijn moeilijker voor slechtzienden. Gymnastiek bijvoorbeeld: als je moeilijk ver kunt zien, is er heel wat moed voor nodig om over een bank te springen. Kaartlezen bij aardrijkskunde met al die kleine lettertjes, tekentjes e.d. is ook erg moeilijk. (Bladzijde 9, 10.)

- Lenzen, F.J.M. Jacobs

Zoekopdracht 1: Wat is verziend?

Antwoord: Mensen die verziend zijn, kunnen voorwerpen die dichtbij staan niet scherp zien. Dat komt omdat de lichtstralen achter het netvlies samenkomen. Deze mensen dragen een bril met positieve lenzen, zodat het beeld ontstaat op de plaats van het netvlies. Door de positieve lens worden de invallende lichtstralen sterker naar elkaar toegebogen. (Bladzijde 10, 12.)

Zoekopdracht 2: Hoe worden lenzen gemaakt?

Antwoord: Lenzen worden geslepen, een heel precies werkje. (Bladzijde 12.)

- Een hond geleidt een blinde, Netty Voermans-Willemse

Zoekopdracht 1: Vertel eens wat het pleeggezin voor een blindengeleidehond doet.

Antwoord: Een pleeggezin is een gewoon gezin, waarvan de leden een tijd voor een pup zorgen. Eerst moet de pup de dingen leren die elke jonge hond moet leren; gehoorzaam zijn en zich goed gedragen, poepen en plassen waar de hond wordt uitgelaten. Daarnaast moet een toekomstige blindengeleidehond ook vriendelijk zijn voor mensen. Hij mag later niet meer schrikken van gillende kinderen, toeterende auto's, onweer of vliegtuigen. Hij moet dit allemaal leren en als het goed gaat, wordt hij hiervoor beloond. (Bladzijde 7, 8.)

Zoekopdracht 2: Wanneer kan je een blindengeleidehond krijgen? Wanneer niet?

Antwoord: Je moet volwassen zijn, omdat de hond maar één baas moet hebben waarnaar hij moet luisteren. Je moet goed kunnen lopen, want de hond moet zeker vier keer per dag worden uitgelaten. En je moet niet bang zijn voor honden. Je moet zelf de routes kennen. (Bladzijde 15, 16.)

- Let eens op ogen, Ruth Thomson

Zoekopdracht 1: Waar kan een bril allemaal voor dienen? Noem zoveel mogelijk op.

Antwoord: als bescherming tegen chloor in het zwembad, stof op straat, zon op sneeuw, vonken en scherfjes, en natuurlijk ter verbetering van je ogen. (Bladzijde 12, 13.)

Zoekopdracht 2: De afbeeldingen op bladzijde 26 en 27 zijn voorwerpen die helpen bij het zien. Weet je hoe?

Antwoord: de afbeeldingen (een verrekijker, bril, telescoop e.d.) spreken voor zich. (Bladzijde 26, 27.)

3. Nabespreking (10 minuten)

Wat hebben de leerlingen gevonden? Hoe zijn ze te werk gegaan? Wat hebben ze geleerd? Vergeet niet de leerlingen te wijzen op de website, www.blindenslechtziend.nl, voor meer informatie.

Suggestie 4: klassikaal lezen en bespreken, klassikale proefjes en huiswerkopdracht

Tijdsindicatie: 1 lesuur van 50 minuten, nabespreking huiswerkopdrachten 20 minuten

Benodigdheden:

- de werkstukwijzer
- klein lampje / kleine zaklamp
- plastic insteekhoesjes
- perforator
- elastiekjes
- voor de leerlingen: toegang tot internet

1. Lezen en bespreken (25 minuten)

De leerlingen lezen zelfstandig de informatieve tekstblokjes (werkstukwijzer: onderdeel 1). U bespreekt de inhoud klassikaal. U legt het accent op het inlevingsvermogen, de sociaal-emotionele aspecten van slechtziend / blind zijn. Kunnen de leerlingen zich er een voorstelling bij maken?

2. Klassikale opdrachten (15 minuten)

In de werkstukwijzer staan de volgende opdrachten die klassikaal kunnen worden uitgevoerd.

- Ontdek je blinde vlek

Verklaring: Het kruisje verdwijnt; dit is de blinde vlek.

- Pupil met lampje

Wat gebeurt er: de pupil wordt veel kleiner als er licht in het oog komt.

- Maak een simulatiebriljetje

Hierdoor zien de leerlingen hoe het is om wazig te zien. U kunt hier allerlei opdrachten aan koppelen, bijvoorbeeld: probeer met het simulatiebriljetje op te lezen wat er op het bord staat.

3. Huiswerkopdracht (10 minuten)

Het inleiden van de opdrachten duurt ongeveer 10 minuten. Alle opdrachten zijn in de werkstukwijzer terug te vinden.

- Hulpmiddelen maken

Vertel vooraf aan deze opdracht over de hoeveelheid hulpmiddelen die er bestaan voor slechtzienden en blinden.

De opdracht in de werkstukwijzer:

Bedenk eens hoe iemand die niet of slecht ziet, weet wanneer zijn glas vol is. Maak hier een hulpmiddel voor en probeer het uit.

Op de website onder het kopje 'Hulpmiddelen – Huishouden' komt u het antwoord op deze vraag tegen: er bestaat een apparaatje dat gaat piepen wanneer het in contact komt met (warme) vloeistof. Zo schenken mensen die weinig zien niet over de rand heen.

- Hoe scrollen blinden?

De computer is een heel populair hulpmiddel voor blinden en slechtzienden. Maar hoe weet je nou waar op de pagina je zit, als je niks kan zien? Dat wil zeggen: een muis is niet handig. Maar hoe 'muist' een blinde dan? Laat de leerlingen hierover nadenken. Tip: laat ze op de website kijken, om achter een oplossing te komen! De website www.blindenslechtziend.nl is namelijk helemaal volgens de accessibility regels opgebouwd: met de tabtoets kan er van link naar link gesprongen worden.

De opdracht in de werkstukwijzer:

Verzin eens een alternatief voor het gebruik van de muis. Hoe zouden mensen met een visuele beperking door Internetpagina's heen scrollen? Kan dit bij elke site?

3. Nabespreking (20 minuten)

Wat hebben de leerlingen uitgevonden, gemaakt?

Suggestie 5: klassikaal lezen en bespreken en opdrachten in groepjes (met boeken, proefjes en internet).

Tijdsindicatie: 1 lesuur van 50 minuten

Benodigdheden:

- de werkstukwijzer
- klein lampje / kleine zaklamp
- computer(s) met internetaansluiting op school
- het boek 'Wat moet je weten over: Blind zijn', Peter White, Corona Harmelen, 1999 (vanaf 9 jaar)
- het boek 'De bril': zijn geschiedenis en functie, Sylvia Girard, Casterman, Doornik/Dronten 1991 (vanaf 11 jaar)
- het boekje 'Slechtzienden', J.M.G. Moonen, De Ruiter Houten, 1985, Informatiereeks 599
- het boekje 'Lenzen', F.J.M. Jacobs, De Ruiter, Gorinchem, Informatiereeks, deel 330
- het boekje 'Een hond geleidt een blinde', Netty Voermans-Willemse, De Ruiter Houten, 1994, Junior-informatie reeks N4, N75
- het boek 'Let eens op ogen', Ruth Thomson, De Ruiter, Gorinchem, 1992

Deze suggestie is mogelijk wanneer u in de klas of op school over een computer met een internetaansluiting beschikt.

1. Lezen en bespreken (5 minuten)

U deelt de werkstukwijzer en vertelt dat die gaat over mensen met een visuele beperking.

2. De opdrachten (40 minuten)

Verdeel de klas in vier groepen. Er zijn vier opdrachten. Na een tien minuten rouleert iedereen en gaat een volgende opdracht uitvoeren.

Opdracht 1: Zoek op internet naar zoveel mogelijk antwoorden op de zoekopdrachten

Opdracht 2: Doe het proefje 'Ontdek je blinde vlek' en schrijf op hoe dat komt, en wat er gebeurt. Zoek op de website op wat blinde vlek is.

Opdracht 3: Geef de zoekopdrachten van twee boeken, zoals die beschreven staan bij suggestie 2.

Opdracht 4: Lees de werkstukwijzer

3. Nabespreking (5 minuten)

Hoe zijn de opdrachten gegaan?

Suggestie 6: spreekbeurten houden

Tijdsindicatie: 2 lessuren van 50 minuten

Benodigdheden:

- de werkstukwijzer
- voor de leerlingen: toegang tot internet

1. Lezen en bespreken (20 minuten)

De leerlingen lezen zelfstandig de informatieve tekstblokjes (werkstukwijzer: onderdeel 1). U bespreekt de inhoud klassikaal. U wijst de leerlingen erop dat veel informatie goed bruikbaar is voor een spreekbeurt.

2. Huiswerkopdracht - Voorbereiden van een spreekbeurt (30 minuten)

De leerlingen krijgen de huiswerkopdracht om een kleine maar heel boeiende spreekbeurt voor te bereiden (van 5 minuten). Laat de leerlingen op de website kijken voor ideeën en informatie. Suggesties voor een onderwerp zijn bijvoorbeeld hulpmiddelen, de werking van het oog, het onderwijs. Let erop dat niet iedereen over hetzelfde onderwerp gaat schrijven. Leg de nadruk op het feit dat het om de eigen mening gaat en een origineel onderwerp.

3. Spreekbeurten (50 minuten)

U inventariseert de onderwerpen door ze allemaal op het bord te zetten. Een aantal leerlingen moet zijn of haar spreekbeurt voordragen (wie dat graag wil / wie een interessant onderwerp heeft). Let hierbij op een beetje variatie in de onderwerpen.

Suggestie 7: klassikaal lezen en bespreken, huiswerkopdracht en vervolgbespreking

Tijdsindicatie: 2 lessen van respectievelijk 15 en 40 minuten

Benodigdheden:

- de werkstukwijzer
- voor de leerlingen: toegang tot internet

1. Lezen en bespreken (15 minuten)

Behandel het gedeelte 'Zo werken je ogen' uit de werkstukwijzer. Voor uw eigen informatie is het aan te raden vooraf de website te raadplegen.

2. Huiswerkopdracht

De leerlingen bekijken de website en met name het hoofdstukje 'Zo werken je ogen'. Ze stellen zich daarbij drie vragen, waarop ze het antwoord niet weten of hebben gevonden op de website.

3. Bespreking (40 minuten)

Maak een schematische tekening op het bord, bespreek klassikaal de verschillende onderdelen van het oog. Dan worden de vragen behandeld. Weten andere leerlingen het antwoord? Wanneer niemand het weet, kiest u bijvoorbeeld de zes meest interessante vragen uit en is de vervolgoopdracht, dat iedereen antwoord moet zoeken op die vragen (bronnen vermelden!).

Suggestie 8

Tijdsindicatie: 1 lesuur van 50 minuten

Benodigdheden:

- de werkstukwijzer
- plastic insteekhoesjes
- perforator
- elastiekjes

1. Lezen en bespreken (20 minuten)

De leerlingen lezen zelfstandig de informatieve tekstblokjes (werkstukwijzer: onderdeel 1). U bespreekt de inhoud klassikaal. U legt het accent op het inlevingsvermogen, de sociaal-emotionele aspecten van slechtziend / blind zijn. Kunnen de leerlingen zich er een voorstelling bij maken?

2. Het brilletje maken (10 minuten)

Laat de leerlingen het simulatiebrilletje maken volgens de aanwijzingen in de werkstukwijzer.

3. Opdrachten (10 minuten)

Laat de leerlingen met het brilletje op verschillende opdrachten uitvoeren. U schrijft bijvoorbeeld iets op het bord en de leerlingen moeten achterhalen wat er staat. Ook kunt u aan het begin van de gymles de leerlingen een balspel laten doen met de brilletjes op. In groepjes van twee bijvoorbeeld: probeer de bal naar de ander te gooien. De ander moet de bal vangen.

4. Nabespreking (10 minuten)

Hebben de leerlingen nu een beter beeld van slechtzienden? Wat vonden ze lastig? Wat viel ze mee?

Extra suggestie 9

Tijdsindicatie: 40 minuten

Benodigdheden:

- een aantal washandjes
- kleine voorwerpen zoals knikkers, muntstukken, paperclips
- een bal

De volgende drie doe-opdrachten zijn zeer geschikt om de leerlingen te laten ervaren, hoe blinde en slechtziende kinderen leven, hoe ze kijken met hun handen en vertrouwen op hun gehoor!

1. Wat zit er in het washandje? (10 minuten)

Stop wat voorwerpen in een washandje en laat een leerling naar voren komen. Wat voelt hij/zij allemaal in het washandje zitten?

Met meerdere washandjes kunnen de leerlingen deze opdracht ook in groepjes van twee of drie doen.

2. Lichaamshouding nadoen (15 minuten)

Er worden groepjes gevormd van steeds drie leerlingen. Een leerling neemt een bepaalde lichaamshouding aan, de tweede leerling voelt geblinddoekt, hoe deze positie is en probeert hem na te doen. De derde leerling let op de spelregels en of alles eerlijk gebeurt. De rollen worden ge wisseld.

3. Bal (15 minuten)

Deze oefening kunt u in de gymzaal doen. De kinderen gaan in een kring zitten. Ze zijn geblinddoekt. De docent begint: 'Ik ben Kees en ik rol de bal naar Karel'. Karel moet dan zeggen: 'Hier zit ik'. Vervolgens rolt Kees op gehoor de bal naar Karel. En Karel rolt de bal weer naar een andere op dezelfde manier.

5.3 Jeugdliteratuur

Informatieve boeken

- Wat moet je weten over: Blind zijn, Peter White, Corona Harmelen, 1999 (vanaf 9 jaar)
- Wat je moet weten over handicaps, Jenny Brian, 1997 (vanaf 9 jaar)
- Ogen, Ruth Thomson, De Ruiter, Gorinchem 1992 (vanaf 7 jaar)
- Je moet een bril, Lydia van Andel, De Ruiter, Gorinchem 1990 (vanaf 7 jaar)
- De bril: zijn geschiedenis en functie, Sylvia Girard, Casterman, Doornik/Dronten 1991 (vanaf 11 jaar)
- Ik kan zien, Mandy Suhr, Dijkstra, Baarn 1995 (vanaf 8 jaar)
- Een hond geleidt een blinde, Netty Voermans-Willemse, De Ruiter Houten, 1994, Junior-informatie reeks N4, N75
- Slechtzienden, J.M.G. Moonen, De Ruiter Houten, 1985, Informatiereeks 599
- M'n zusje Maartje, Christine Wright, Ark boeken, Amsterdam 1993
- Myrthe is blind, Frans Weeber, De Ruiter Gorinchem 1988
- Zien met je vingers, Thomas Bergman, Gottmer Haarlem 1985
- Brillen en kijkers, Meis Thewissen, De Ruiter Houten, Mini informatie, reeks N5, nummer N78
- Ogen om te kijken, Genevieve Petit, Casterman, Doornik/Dronten 1994 (vanaf 8 jaar)
- Ogen van Dieren, Ditte Merle, De Ruiter, Gorinchem 1994, Mini-informatie N2, nummer 28
- Hoe dieren zien, William van den Akker, De Ruiter, Houten 1996 (vanaf 10 jaar)
- Lenzen, F.J.M. Jacobs, De Ruiter, Gorinchem, Informatiereeks, deel 330

Verhalende boeken

Betere jeugdliteratuur is vaak een goed hulpmiddel om leerlingen inzicht te geven in de leefwereld van mensen met een visuele beperking.

Enkele titels:

- Het wereldje van Beer Ligthart, Jaap ter Haar, Van Holkema & Warendorf, Houten 1994 (C-boek)
- Alsof je vingers water zijn, Patricia MacLachlan, Lannoo, Tielt 1993 (B-Boek)
- Het licht in je ogen, An Rutgers van der Loeff, Ploegsma, Amsterdam 1991 (B-boek)
- De blinde koning, Herman van Campenhout, Davidsfonds/Infodok, Leuven 1996 (B-boek)
- Het meisje dat de zon niet zag, Gerda van Cleemput, Averbode, Apeldoorn 1992 (B-boek)
- De spiegel blijft leeg, Jacques Weyters, Zwijsen, Tilburg 1991 (B-boek)
- Het Zilvermeer, Laura Ingalls Wilder, Ploegsma Amsterdam 1994 (C-boek)
- De blinde reiziger, L. Beake, Querido, Amsterdam 1994 (C-boek)
- Het gevonden kind, Dolf Verroen, Zwijsen, Tilburg 1994 (B-boek)
- Gekke bril en gekke Rooie, Jan de Zanger, Leopold, Amsterdam 1983 (C-boek)

Meer informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Bartiméus. Postbus 340, 3940 AH DOORN. Tel. 0343 52 69 11. Fax: 0343 51 39 96.